

Jakob Gallus-Petelin.

Jos. Mantuani.

V koncertih »Glasbene Matice« 6. in 7. maja t. l. je bil naš veliki rojak Petelin-Gallus na sporedu zastopan s petorico raznih skladb; po štiriindvajsetih letih zopet enkrat v Ljubljani: znak naše kulturne zavednosti. Da je bil ta mož drugod doma, da ima druge potomce svojega rodu, bi ga pač tako uvaževali, kakor mu gre po njegovem svetovnem pomenu. Sam ni kriv, da mu spletajo spominske vence tako skromno in štedljivo; zaslužil jih pa je, in to gledé na svoj rod in gledé na svetovno kulturo. Malo mož imamo, ki bi bili tako brezpogojno priznani v svoji stroki, in to povsod po zapadnem kulturnem svetu, kakor baš Gallus; med glasbeniki je dosedaj edini. Poleg velikih in največjih skladateljev med Francozi, Italijani, Nemci in Nizozemci mu je zagotovljeno eno izmed najodličnejših mest v kulturni zgodovini. To je pojav, ki zahteva, da ga malo premislimo.

Ko se je Gallus šolal in polagal temelj svoji glasbeni stroki, takrat smo imeli pri nas na Kranjskem še višje in vse obsegojoče kulturno stremljenje. Naši pradedje so razumevali težnje velikih, novih idej; imeli so pa tudi še dovolj moči v sebi, dokaj samostojnosti in volje, poprijeti se dobrega in izvršiti, kar so začeli. Navzlic kulturni enakomernosti so ostali domači in razumljivi, v prvi vrsti svojim rojakom. S tem so ustvarili širšim slojem neprecenljiv zaklad napredka: neodoljivo potrebo po umetnosti. Eden onih mož, ki so prispevali za ta zaklad, je bil naš Jakob Gallus. — Na podlagi naukov, ki jih je prejel doma nekako med

leti 1560 in 1570, se je priučeval drugod, ustrojil si svojo smér. — Pregovor veli, da se človek obrusi po svetu, kakor kamen na cesti. Dokler so hodili naši rokodelci, izučeni doma, kot pomočniki v tuje kraje, so prihajali nazaj s širšim obzorjem in poglobljenim tehničnim znanjem; zato se niso preveč razlikovali od svojih sodobnikov po drugih mestih. Kajti pri vsakem mojstru je videl tak pomočnik posebne metode in si prisvojil novih spretnosti; posamezniku se je odpiral tajni svet zasebnih prednosti in lesti drugih strokovnjakov.

Temu bi primerjal Gallusovo učno dobo, odkar je zapustil — okoli 1570 — domačo deželo in šel v tujino dovrševati, kar se je bil naučil doma. Ubral je praktično pot. Pri prvem je videl, recimo, kako se tvori napev, pri drugem, kako je zasnovati partituro, pri tretjem, kako je izrabiti harmonične posebnosti, pri nadaljnjem, na kateri način se dá obvladati masa glasov. Na ta način si je nabavil solidno in široko podlago za tehnično postopanje pri svojih skladbah. Sevé, da je bila njegova nardarjenost prva opora njegovih teženj.

In kaj se mora trditi o njegovih umotvorih? Kaj ga diči

in kaj ga odlikuje poleg in pred njegovimi sodobniki?

Dokler nimamo vseh skladb pred seboj v preglednih partiturah, ne moremo zaključiti sodbe o Gallusu kot umetniku. Samo to smemo reči, da so vse sodbe brez izjeme, izrečene pred kritično izdajo njegovih del, pogršene.

V smislu svojega časa je naš rojak masiven v svojih glasbenih idejah. Kar zamisli, je veliko,

Jakob Gallus-Petelin.